

SODELOVANJE SLOVENIJE V VAJI TRANS-CARPATHIA 2000 Slovenija's Participation in the »Trans-Carpathia 2000« Exercise

Dorijan Maršič*

Povzetek

Slovenija je ena od prvih partnerskih držav, ki je Evroatlantskemu centru za usklajevanje pomoči ob nesrečah (EADRCC) pri poveljstvu Nata ponudila sodelovanje specializirane ekipe Ekološkega laboratorija z mobilno enoto Inštituta Jožefa Štefana (ELME). Slednja se je kot sestavni del Evroatlantske enote za pomoč ob nesrečah udeležila prve vaje Partnerstva za mir Trans-Carpathia 2000, ki je potekala na območju zakarpatske regije in njenega glavnega mesta Uzhgorod v Ukrajini. Na vaji je ekipa ELME (prek štabnega dela vaje tudi Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje) praktično preverila usposobljenost za izvajanje pomoči v drugi državi in v sodelovanju z mednarodnimi enotami, ki jih usklajuje EADRCC v tesnem sodelovanju z Uradom Združenih narodov za usklajevanje humanitarne pomoči.

Abstract

Slovenia is one of the first member countries of the Partnership for Peace which, at the request of the Euroatlantic Disaster Relief Coordination Centre (EADRCC) at NATO Headquarters, has made available its specialized unit – the Ecological Laboratory and Mobile Unit (ELME) of the Jožef Stefan Institute in Ljubljana – for joint actions. As an integral part of the Euroatlantic Disaster Relief Unit, ELME participated in the first Partnership for Peace exercise, »Trans-Carpathia 2000«, which was conducted in the area of the Transcarpathian region and its capital city, Uzhgorod, in the Ukraine. During the exercise, ELME (and, through the commanding staff of the exercise, also the Slovene Administration for Civil Protection and Disaster Relief) verified in practice its readiness for providing assistance in another country and its participation in joint efforts with international units coordinated by EADRCC in close cooperation with the UN Office for the Coordination of Humanitarian Aid.

Sodelovanje v štabnem delu vaje

Slovenija je na podlagi potreb EADRCC, v okviru vaje ponudila v pomoč ekipo ELME ter častnika za zvezo za sodelovanje z EADRCC, Uradom Združenih narodov za usklajevanje humanitarne pomoči (UN OCHA), koordinacijskim centrom Združenih narodov na terenu za usklajevanje vseh sodelujočih enot in aktivnosti (OSOCC) ter ukrajinskim centrom za krizno upravljanje (LEMA).

Slovenija je imela priložnost, da je poleg intenzivnega sodelovanja v EADRCC v začetku leta 2000 med prvimi ponudila ekipo ELME kot sestani del Evroatlantske enote za pomoč ob nesrečah (EADRCC), kar je bilo na pripravljani konferenci in na vaji posebej poudarjeno.

ELME lahko glede na svoj organizacijski okvir in možnost koordiniranega delovanja sodeluje na naslednjih področjih:

- razvoj visoko občutljivih, specifičnih in zanesljivih analitskih metod,
- opravljanje meritev in nadzora onesnaženja in odpadkov,
- raziskave onesnaženja in izpostavljenosti škodljivim vplivom,
- ekološki inženiring,
- vpeljevanje metod in ekspertnih sistemov za študije ranljivosti, varnostne ocene in analiz tveganja,
- nadzor kakovosti in meritev,
- posredovanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi.

Sodelovanje v praktičnem delu vaje

Ekipa ELME so sestavljali Dušan Žigon, Stojan Žigon, Silva Perko in Grega Fajon ter častnik za zvezo. Postopki za sprejem in uporabo ponujene ELME so potekali v skladu s standardnimi postopki EADRCC (Standing Operating Procedures for the Euro-Atlantic Disaster Response Coordina-

tion Centre) in EADRCC (Procedure for the use of the Euro-Atlantic Disaster Response Unit in International Disaster Relief). Posebej lahko izpostavimo tekočo in olajšan prehod slovensko-madžarske meje, saj so nam bili kolegi iz madžarske civilne zaščite bili v veliko pomoč. Prehod meje z Ukrajino pa je glede na predhodne priprave in prošnje trajal relativno dolgo (3 ure) z vsemi zamudnimi administrativnimi opravili in pregledom dokumentacije. Sicer pa so nam po prehodu meje z ukrajinske strani organizirali spremstvo v konvoju, določili kraj za šotorišče, zagotovili elektriko in oskrbo z vodo ter poskrbeli za varovanje opreme in za osebno varnost moštva. Glede na nekatere spremembe v programu in nove urnike in zadolžitve smo pričakovali tudi pisna navodila in natisnjene programe dela in podatke o poteku vaje. Toda s spremembami so nas seznanili le ustno na sestankih, kar je zaradi pomanjkljivih pre-

Slika 1. ELME ob prihodu na prizorišče nesreče (foto: D. Maršič)

Figure 1. ELME arriving at the scene of the accident (photo: D. Maršič)

vodov iz ruščine v angleščino med udeleženci velikokrat povzročilo zmedo in težave, ki pa so bile v nadaljevanju priprav odpravljene.

Generalke za vajo (angl. pre-exercise) so bile za ELME ključnega pomena in so se odvijale oba dneva pred praktičnim delom vaje (FieldEx), medtem ko je častnik za zvezo Dorijan Maršič sodeloval pri usposabljanju za delo v koordinacijskem centru OSOCC, ki ga je organiziral UN OCHA ter v ukrajinski LEMA.

Slika 2. Interoperabilnost – sodelovanje slovenskih in slovaških pripadnikov CZ (foto: D. Maršič)
Figure 2. Interoperability – joint operation of Slovene and Slovakian civil protection teams (photo: D. Maršič)

Slika 3. Interoperabilnost – sodelovanje ukrajinskih, beloruskih in poljskih enot CZ (foto: D. Maršič)
Figure 3. Interoperability – joint operation of Ukrainian, Byelorussian and Polish civil protection units (photo: D. Maršič)

Slika 4. Predstavitve dela UN OCHA direktorju CEPD Dr. Palmeriju (foto: D. Maršič)
Figure 4. Presentation of activities of UN OCHA to CEPD Director, Dr. Palmeri (photo: D. Maršič)

Ekipa ELME se je na vaji Trans-Carpathia 2000 predstavila kot formacijska enota Civilne zaščite Republike Slovenije na vadbeni točki št. 6 za zaščito prebivalstva mesta Uzgorod in okolja pred onesnaženjem s strupenimi kemikalijami. Na vaji so predstavili opremo ekološkega laboratorija ter prikazali identifikacijo in kvantitativno določitev strupenih snovi v zraku in v zemlji po izlitju strupenih kemikalij iz dveh železniških cistern. S specifičnimi detektorji in indikatorskimi testi so člani ekipe določili vrsto in vsebnost strupenih snovi in določili nevarno območje. Na podlagi rezultatov analize so predlagali ukrepe za zavarovanje okoliškega prebivalstva, navodila gasilcem za sanacijo izlita in medicinskemu osebju ekip prve pomoči in postopke za sanacijo okolja po nesreči z amoniakom.

ELME je na vaji preizkušala tudi interoperabilnost z drugimi nacionalnimi elementi EADRU, in sicer z ekološkim laboratorijem iz Slovaške republike, enoto za RKB zaščito iz Madžarske ter z ukrajinskimi gasilci. Skupna ugotovitev je bila, da je sodelovanje laboratorijev možno, da je potrebna izmenjava podatkov o opremi in postopkih in da je največja težava komuniciranje (za optimalno medsebojno sporazumevanje bi potrebovali kompatibilno radijsko opremo in dogovoriti bi se morali za uporabo enega od mednarodnih jezikov).

Pri delu je bilo nekaj težav z uporabo komunikacijskih sredstev, in sicer v povezavi častnik za zvezo in ELME ter ELME in drugi udeleženci. Razlogi za to so bili tako tehnične kot subjektivne narave. Radijske postaje Motorola ki jih je ekipa uporabljala so uporabne le v pogojih vidnega polja, medtem ko bi morali zaradi medsebojne oddaljenosti častnika za zvezo (LEME in OSOCC) zagotoviti zvezo z repetitorjem, ki bi omogočal zveze na večjo razdaljo. Ugotovili smo tudi, da bi morala v takih primerih (ko sodeluje več enot iz različnih držav) sredstva za zvezo med sodelujočimi enotami delovati na isti frekvenci ali kanalu. V našem primeru je imela vsaka sodelujoča država svoj kanal, tako da medsebojna komunikacija ni bila mogoča in je potekala prek OSOCC in LEME. Dodatno težavo je predstavljal tudi jezik, saj je večina sodelujočih razumela rusko in manj angleško, vendar so organizatorji tudi te težave odpravili z dodatnimi prevajalci.

Udeležili smo se še predstavitve delovanja preostalih enot pri pomoči in evakuaciji žrtev poplave, medicinski in nasantitveni oskrbi, oskrbi s pitno vodo, postopkih čiščenja onesnažene reke, prečrpavanju vode iz poplavljenih objektov in drugih ukrepov enot civilne zaščite ob poplavih.

Sklepne misli

Sodelovanje ELME na vaji je pokazalo, da je ekipa pripravljena za sodelovanje v EADRU in da je usposobljena za intervencije tudi v prizadeti tuji državi. Splošna ocena predstavitve ELME na vaji je bila dobra tako s strani mednarodnih opazovalcev kot tudi slovenskih predstavnikov z Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje. Sicer pa so vaje tudi priložnost za dograditev in dopolnjevanje pomanjkljivosti in iskanja rešitev za boljše delo v mednarodnih operacijah.

Pred nadaljnjim sodelovanjem na takih vajah ali ob dejanski uporabi enote bo treba:

- dopolniti opremo ELME z dodatnimi dihalnimi aparati in manjšim kompresorjem za polnjenje jeklenk;
- zagotoviti sistem zveze (mobilnih in stabilnih) tudi za komuniciranje na daljše razdalje;
- na podobnih vajah poleg častnika za zvezo zagotoviti še enega častnika kot vodjo enote in za povezavo z ELME;
- zagotoviti logistično podporo (šotori, hrana, itd.) enote za terensko delo izven Slovenije.